

ТЕХНОПАРКИ В УКРАЇНІ ТА ДИНАМІКА ЇХ РОЗВИТКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто поняття технопарку, а також проаналізовано динаміку їх розвитку на території України. Розглянуто необхідність підтримки розвитку технопарків з боку держави.

Ключові слова: технопарки України, динаміка розвитку.

Abstract

The concept of the industrial park is considered, and the dynamics of their development in the territory of Ukraine is analyzed. The necessity of supporting the development of industrial parks by the state is considered.

Keywords: industrial park Ukraine, dynamics of development.

Вступ

Функціонування й розвиток господарських організацій спрямований на збереження та зміцнення їхніх ринкових позицій. За умов жорсткої конкуренції це вдається лише тим із них, які орієнтуються на високі стандарти діяльності й постійно дбають про забезпечення своїх конкурентних переваг через залучення різноманітних інновацій. Нова техніка, технології, засоби автоматизації, що розробляються і впроваджуються у виробництво, повинні давати корисний результат. Він може бути економічним, виявлятися в зниженні витрат підприємства на виробництво і збільшенні прибутку, а також соціальним, екологічним та ін.

Однією з можливостей підтримувати і примножувати як науково-технічний потенціал, так і інноваційну діяльність як господарюючих організацій так і держави в цілому є розвиток технопарків як основних елементів інноваційної інфраструктури, що забезпечують розробку та виробництво інноваційного продукту та його використання у сфері матеріального виробництва на тривалу перспективу.

Метою даної роботи є розгляд поняття технопарків і дослідження динаміки їх розвитку в Україні.

Результати дослідження

Технопарки в Україні – це добровільні об'єднання, які спеціалізуються на науковій, науково-технічній підприємницькій діяльності, які представляють інноваційні структури у вигляді груп юридичних осіб, що діють на підставі угоди про спільну діяльність.

Згідно законодавства України чітко визначено поняття технологічного парку. «Технологічний парк (технопарк) – юридична особа або група юридичних осіб, що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції» [1].

Розробка і реалізація інноваційних та інвестиційних проектів у технопарках відбувається за участі наукових та інженерно-технічних працівників організацій учасників. Інноваційна та інвестиційна діяльність технопарків базується на матеріально-технічній і виробничій базі їх учасників.

На даний момент в Україні зареєстровано 12 технопарків, список яких наведений в таблиці 1. Ще 4 технопарки знаходяться в стадії тривалого розгляду [2].

Таблиця 1 – Зареєстровані технопарки України та дата їх реєстрації

№	Технопарк	Дата реєстрації
1	“Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона” (м. Київ)	липень 2000
2	“Інститут монокристалів” (м. Харків)	липень 2000

Проложення табл. 1

3	“Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка” (м. Київ)	червень 2001
4	“Вуглемаш” (м. Донецьк)	листопад 2001
5	“Інститут технічної теплофізики” (м. Київ)	вересень 2002
6	“Укрінфотех” (м. Київ)	листопад 2002
7	“Київська політехніка” (м. Київ)	червень 2003
8	“Інтелектуальні інформаційні технології” (м. Київ)	грудень 2003
9	“Яворів” (Львівська область)	серпень 2007
10	“Агротехнопарк” (м. Київ)	жовтень 2007
11	“Текстиль” (м. Херсон)	грудень 2007
12	“Машинобудівні технології” (м. Дніпропетровськ)	листопад 2008
13	“Наукові і навчальні прилади” (м. Суми)	-
14	“Ресурси Донбасу” (м. Донецьк)	-
15	“Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій” (УМБЦЕНТ) (м. Одеса)	-
16	“Еко-Україна” (м. Донецьк)	-

Основне завдання технопарку - перетворити різноманітні наукові розробки в реальний товар, у певну корисну продукцію та вивести цю продукцію на ринок. Життєздатність фірм та підприємств технопарку повністю залежить від ступеня розвитку ринкової інфраструктури - комерційної інформації, можливості найняти або побудувати відповідне приміщення, отримати кредит, придбати устаткування, сировину, комплектуючі, налагодити комплекс реклами та збуту.

Технопарки, в інноваційній економіці, утворюють для виконання таких завдань:

- створювати цілісну систему впровадження наукових розробок у виробництво, що включає наукові дослідження, розробку технологій, впровадження у виробництво, випуск продукції і її успішне просування на внутрішній та світовий ринки;
- створювати сприятливі умови щодо залучення внутрішніх і зовнішніх інвесторів для фінансування проектів технопарків;
- налагоджувати промисловий випуск високотехнологічної конкурентоздатної на світовому ринку продукції;
- створювати високоефективні методи аналізу й охорони навколишнього середовища; розвивати матеріально-технічну бази наукових досліджень;
- координувати наукові розробки, їх науково-технічну і технологічну експертизу, а також забезпечувати моніторинг інноваційної й інвестиційної діяльності відповідно до пріоритетних напрямків діяльності технопарку;
- здійснювати підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації вчених і фахівців для роботи в умовах ринку [3].

Одне з головних питань, яке постає при створенні будь-якого технопарку полягає в тому, чи можна в умовах існуючої нині в Україні економічної системи забезпечити повноцінну діяльність технопарку. Слід зазначити, що на сьогодні забезпечити дієву та ефективну систему, що збудована виключно на досвіді розвинутих країн в наших умовах не можна, тому що на сьогодні ще не має відповідного соціально-економічного середовища, розвинутого ринку праці, ринку капіталів тощо. Тому в Україні необхідно розробляти, впроваджувати та удосконалювати власну концепцію створення технопарків, яка б враховувала сучасні особливості української економіки та законодавства.

Розглядаючи тенденції утворення технопарків в Україні (див. табл. 1) можна відмітити що процес створення технопарків розпочався на початку століття. Відправною точкою цього процесу стало розпорядження Президента України «Про створення технопарків та інноваційних структур інших типів», видане 23 січня 1996 року. Перші технопарки почали своє існування у липні 2000 року, фактично одразу після того, як Верховною Радою України у 1999 році було прийнято Закон «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків». Цей Закон визначає правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму

інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків і на певний час гарантує пільгові умови господарювання для учасників технологічного парку.

Однак в 2004-2005 роках формування технопарків практично припинилось. Офіційні джерела інформації та авторитетні у цих питаннях вітчизняні економісти так пояснюють причину, з якої технологічні парки України стали демонструвати погіршення динаміки розвитку після 2003 року: *по-перше*, ускладнення політичного стану в країні, що пов'язувалось з черговими виборами Президента і, як результат, суттєве підвищення ризиків ведення науково-дослідної діяльності; *по-друге*, прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів України» згідно з яким було повністю скасовано непряму державну підтримку технологічних парків у вигляді податкових пільг для виконавців проектів.

Як наслідок, протягом 2005-2007 років не було зареєстровано жодного проекту технологічного парку. Відповідно часті зміни і нестабільність режиму інноваційної діяльності технопарків породжують невпевненість у можливості реалізації інноваційних проектів в рамках технопарків, що гальмує процес їх пошуку та відбору.

На початку 2006 року Президент затвердив нову редакцію Закону України від 12.01.2006 № 3333 «Про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших законів України», в якому було частково відновлено податкові та митні пільги для виконавців їх проектів, проте із значно урізаними заходами державної підтримки. Такі заходи стимулювали новий поштовх до утворення окремих технопарків в період 2007-2009 років, але після ряду необґрунтованих рішень уряду цей процес практично зупинився на кінець 2009 року. Як наслідок, вкрай актуальною стає проблема аналізу причин такого неконструктивного становища, що склалося, та пошуку шляхів вирішення існуючих проблем у розвитку технопарків в Україні для неповторення їх у майбутньому.

Можна помітити, що ключовим фактором динамічного розвитку технопарку є його підтримка з боку держави. Підтримка технопарків може здійснюватися державою за наступними напрямками:

- інвестиції в будівництво будівель, споруд, інфраструктури, обладнання;
- забезпечення доступу до регіональних і національних науковотехнічних грантів;
- розробка спеціальних пільг і привілеїв у сфері земельних відносин і оренди, оподаткування, кредитування, імпорту-експорту наукомісткої продукції;
- спільне освоєння дослідних проектів з провідними НДІ;
- сприяння в організації обміну передовим досвідом.

Досвід розвинутих країн свідчить, що технопарки користуються досить суттєвою підтримкою держави. Так, вклад центральних та місцевих органів у розвиток інфраструктури парків і будівництво будівель в Німеччині та Бельгії досягають до 100% інвестицій, Японії - до 90%, Франції - до 70% і вище, а інноваційним фірмам надаються податкові знижки (центральні, місцеві), пільгові кредити і прямі субсидії.

На теперішній час в Україні формально діють такі пільги для технопарків [4]:

- повна або часткова компенсація відсотків за кредитами комерційних банків при реалізації проектів;
- звільнення від ввізного мита та ПДВ об'єктів інтелектуальної власності, нового обладнання, комплектуючих і матеріалів, що не виробляються в Україні;
- видача податкового векселю на суму ПДВ при імпорті нового обладнання і комплектуючих з терміном погашення 720 днів, при імпорті матеріалів – з терміном погашення 180 днів;
- на протязі п'яти років суми ПДВ і податку на прибуток зараховуються на спеціальні рахунки і використовуються для розвитку технопарку.
- звільнення від земельного податку;
- можливі державні цільові субсидії.

Незважаючи на наявність пільг на функціонування технопарків, стимулу до формування даних структур вони не дають. Значна частина пільг прописана формально і їх схема надання не прописана законодавчо.

Наявні проблеми державної підтримки функціонування технопарків в Україні призвели до того, що з 2009 року і до сьогоднішнього дня не було зареєстровано жодного технологічного парку, що суттєво шкодить можливості інноваційного розвитку господарюючих суб'єктів і держави в цілому.

Висновки

Особлива місія технопарку полягає в комерціалізації результатів наукових досліджень, винаходів і відкриттів вчених і фахівців, які вирішили зайнятися малим підприємництвом в науково-технічній сфері. Діяльність технопарків охоплює широке коло економічних, техніко-технологічних, науково-дослідних, комунікаційних, соціально-побутових та інших проблем.

Динаміка розвитку технопарків в Україні напряму залежить від підтримки держави.

Стратегічне завдання держави полягає в концентрації фінансового і інтелектуального капіталу на нових пріоритетних напрямках, створенні великих конкурентоспроможних технопарків і фінансово-промислових корпорацій. Для активізації інноваційної діяльності самих лише ринкових механізмів недостатньо, необхідні цілеспрямовані регулюючі функції держави в науково-технічній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків // Відомості Верховної Ради України, 1999 р., N 40, ст. 363; 2002 р., N 3-4, ст. 28, N 33, ст. 238; 2004 р., N 32, ст. 393; 2005 р., NN 17-19, ст. 267. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3333-15>
- 2) Міністерство освіти і науки України; Електронний ресурс: Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki>
- 3) Семиноженко В. Технологічні парки України: досвід інноваційної економіки //Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2015. - № 7. - С. 8-11.
- 4) Благонравин М. Вместо АЗС / Эксперт, № 28, 20.07.09. – С. 18 – 21

Лошак Михайло Володимирович – студент групи Мов-15б, факультет менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, fm.3mo15.loshak@gmail.com

Науковий керівник: *Кавецький В'ячеслав Валерійович* – старший викладач кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Loshak Mykhailo V. - student, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia., fm.3mo15.loshak@gmail.com.

Vyacheslav Kavetskiy V. – senior lecturer of the Department of Economics of enterprise and production management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.